

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОСИН СПОРТИВНОЇ ГРУПИ

**С. М. Одорожа, викладач
В.К. Тютюнник, студентка**

Східноукраїнський національний університет імені В. Даля,
кафедра здоров'я людини та фізичного виховання,
м. Сєверодонецьк

Питання соціально-психологічних особливостей у команді цікавлять багатьох вчених (Волков І.П., Горбунов Г.Д., Некрасов В.П. тощо).

Згуртованість єдиної команди досягається наявністю єдиної мети - перемоги. Спортсмени проводять багато часу разом на тренуваннях, тому система відносин повинна приносити почуття задоволення від перебування в такому колективі. Великий вплив на формування міжособистісних стосунків у команді робить діяльність тренера [1, 2].

Створити хороший соціально-психологічний клімат у спортивному колективі, підібрати команду так, щоб всі її члени не тільки успішно взаємодіяли на полі чи майданчику, а й гармоніювали між собою як

особистості, побудувати правильні взаємини в колективі – велике мистецтво і велика психолого-педагогічна праця.

Саме тому проблема формування сприятливої атмосфери в команді є важливою і практично значущою.

Спортивна команда - це завжди спортивна група. Спортивній групі притаманні всі ті соціально-психологічні закономірності, які властиві малим групам.

Взаємовідносини у спортивній групі поділяються на відносини між спортсменами (горизонтальний рівень) і відносини спортсменів з тренером (вертикальний рівень).

Кожен з цих видів взаємин може, в свою чергу, поділяється на формальний та неформальний.

Формальна структура відносин в команді створюється і процесі навчально-тренувальної та змагальної діяльності завдяки наказам, розпорядженнями, вказівками вищестоящих організацій і вимог тренера, що регламентує процес взаємодії і взаємовідносини членів команди в цій діяльності [3, 4].

Передбачається, що суворе дотримання правил і інструкцій членами команди гарантує їм задоволення їх особистих потреб, потреб тренера та вищестоящих організацій. Однак, щоб успішно функціонувати, формальна організація, якою є команда, повинна передбачати певні «допуски» в своїй структурі, «ступінь свободи» для розвитку зв'язків, заснованих на симпатії, взаємній перевазі, загальних інтересах і потребах. Ці нерегламентовані, спонтанні взаємовідносини, норми поведінки і дії отримали в психології назву неформальних відносин.

Особливості спортивного колективу знаходять своє відображення і в його організаційній структурі. Форми такої організації різні, але при всьому їхньому різноманітті в них є деякі спільні риси.

У ряді колективів у зв'язку з їх особливостями обирають представника команди, який зобов'язаний керувати роботою колективу і представляти його в інших організаціях.

У спортивному колективі панує дух високої взаємної вимогливості і в той же час глибокої поваги до особистості кожного члена колективу. У нормально розвиненому колективі особисті інтереси його членів збігаються із загальними інтересами колективу. Члени колективу відчувають почуття гордості за свій колектив, що виражається в прагненні бути активним учасником його діяльності.

Характерними рисами відрізняється і загальний стиль життя і діяльності спортивного колективу. У ньому немає місця поганим настроям навіть у винятково важких випадках життя.

Спортивний колектив відрізняє здоровий оптимізм, що виражається в радісних почуттях і настроях, пов'язаних з участю у спільній діяльності колективу, творчому підйомі, міцну дружбу між членами колективу.

Однією з головних особливостей формальної організації (втім, як і неформальній) є те, що вона сприяє об'єднанню індивідів у групу, створює основу для особистого контакту. У той же час вона регулює частоту цих контактів, щільність і якісну їх сутність. В цьому проявляється стримуюча функція формальної організації по відношенню до розвитку неформальних відносин. Подібні «карантинні» заходи не завжди вдаються, так як часом неформальна структура зв'язків майже повністю збігається з формальною, або навіть перекидає її, стає провідною. У таких випадках спостерігається «розмивання» формальної структури, що характеризується порушенням субординації в системі «тренер - спортсмен», дисципліни, зниженням критичної оцінки поведінки, особистої відповідальності за свої дії. Група перестає відповідати тим завданням, заради розв'язання яких вона була створена, перетворюючись на засіб досягнення цілей вузького кола осіб, корпорації [3, 4].

Два типи структур - формальний і неформальний - завжди співіснують, утворюючи складне співвідношення між собою.

Усі члени групи виконують хоча і однорідну діяльність, але порізно, в залежності від ставлення до неї, здібностей, особистісних якостей, ситуації тощо. В результаті діяльності відбуваються самооцінка і взаємооцінка вчинків та успішності дій, що дозволяють кожному порівняти себе з іншими членами, відвести кожному, в тому числі і собі, місце в групі, подумки побудувати свою ієрархічну структуру команди, визначити статус кожного її члена.

Література

1. Кардялис К., Александровичюте Б. Конфликтность и сплоченность спортивных команд: диагностика и оптимизация межличностных отношений // Психологический журнал. - 2005. - Т. 26. - № 1. - С. 71-78.
2. Кондратьев М.Ю., Кондратьев Ю.М. Социально-психологический феномен авторитета и отношения авторитетности в группе // Мир психологии. - 2006. - № 4. - С. 67-76.
3. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Социальная психология малой группы.// Р.Л. Кричевский, Е.М. Дубовская. - М.: Аспект Пресс, 2009. – 318 с.
4. Монахова К.В. Влияние индивидуально-коррекционной работы на взаимоотношения в спортивной команде // Мир образования - образование в мире. - 2009. - № 2. - С. 253-259.
5. Петухов О.В. Взаимоотношения в спортивной команде // Вестник Пермского университета. - 2007. - № 6. - С. 192-196.